

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju

"Diplomski rad"

**Hrvatski akademski klub sinkroniziranog
plivanja Mladost: antropološko istraživanje
grupne dinamike**

Tea Hržica

Mentor: dr. sc. Goran Pavel Šantek

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad "Hrvatski akademski klub sinkroniziranog plivanja Mladost: antropološko istraživanje grupne dinamike" izradila potpuno samostalno uz stručno vodstvo mentora dr.sc. Gorana Pavela Šanteka. Svi podatci navedeni u radu su istiniti i prikupljeni u skladu s etičkim standardom struke. Rad je pisan u duhu dobre akademske prakse koja izričito podržava nepovredivost autorskog prava te ispravno citiranje i referenciranje radova drugih autora.

Tea Hržica

SADRŽAJ

1	UVOD.....	1
2	ISTRAŽIVANJE.....	7
3	ZAKLJUČAK.....	24
4	POPIS LITERATURE.....	25
5	SAŽETAK RADA.....	27

1 UVOD

Sinkroniziranim plivanjem bavim se većinu svog života, točnije 18 godina, smatram taj sport jednom od svojih najvećih životnih radosti i ljubavi, apsolutno sam mu predana tj, „živim“ taj sport (s time bi se svaki sportaš mogao poistovjetiti) te je s vremenom postao i izvorom prihoda, tako da je bilo nekako prirodno da se tom temom bavim i kroz svoj diplomski rad. Na taj me korak potaklo razmišljanje da ako to već živim godinama, i s tom temom sam na ti, imam dovoljno iskustava kojima bih mogla ispisati nebrojne stranice knjiga, pa samim time i jednog diplomskog rada. U to još treba ubrojati i osjećaj uzbuđenja otkrivanja podataka i rezultata koje još nitko (s naših prostora) analizirao, te činjenicu da tema sama nije detaljno istraživana.

No prije nego što ću zasukati rukave i umočiti pero u tintu na meni je da razriješim bilo kakve nedoumice u vezi svog rada. Sinkronizirano plivanje je opširna tema iz koje bi se moglo izvući mnogo podtema, stoga da bih suzila izbor i izoštrila vlastiti fokus, usmjerila sam svoj interes ka temi grupne dinamike. Budući da se radi o timskom sportu, varijacije na temu su se samo počele slagati preda mnom poput nekog mozaika, te sam nakon dužeg promišljanja odlučiti napraviti prikaz razvoja vlastitog tima kroz jednu koreografiju. Odlično se poklopilo to da prikazujem evoluciju tima kroz našu koreografiju „Evolucija čovječanstva“ koju smo radile tri sezone (2012. - 2014.).

Razvoj koreografije iznimno je interesantno područje istraživanja jer je opipljivo i razlike su vidljive i naglašene: od klimavih početaka punih prepiranja i navlačenja do vrhunaca izvedbe kada sve dišemo kao jedna i žmirečki neometano klizimo kroz vodu punih jedara. Kako ću pisati o razvoju koreografije tako ću istodobno i povlačiti paralelu s prikazom međusobnih odnosa i promjena unutar tima kao društvene zajednice. U središtu rada i njegova glavna bit je razlika između osam živopisnih ženskih karaktera koji uspijevaju nadići sve svoje probleme i različitosti radi jednog višeg, zajedničkog cilja koji ih sve spaja. Teren se posložio sam, a o kazivačima nisam trebala ni razmišljati jer su to cure s kojima sam proživjela veći dio svoje mladosti i s kojima sam prošla kroz sve životne situacije, one dobre i one loše.

Uz iščitavanje literature koristit ću se i metodom intervjua te auto refleksije i retrospekcije jer sebe stavljam u poziciju ispitivača i kazivača. Budući da pišem o nečemu meni jako bliskom i dragom pokušat ću biti što objektivnija u prikazima razvoja i općeg stanja sinkroniziranog plivanja u Hrvatskoj, te u obradi intervjua kazivača i njihovoj komparaciji, dok će refleksivne misli i sjećanja ipak zadržati notu subjektivnog u sebi. U nastavku ću predstaviti sport te postaviti osnove rada koje će služiti kao smjernice za lakše razumijevanje daljnjeg teksta.

Sinkronizirano plivanje, poznato i pod nazivima vodeni balet, vodene akrobacije, vodena gimnastika, vodeni show itd., je sport koji se odvija u posebnom mediju vodi, što ga kao takvim izdvaja i razlikuje od ostalih sportova. Sinkronizacija u ovom kontekstu znači biti u skladu s drugima i glazbom. (Syndor 2002: 23) To je sport koji se sastoji od estetski oblikovanih i plivačkih pokreta, položaja, figura te obaveznih i slobodnih sastava koje plivačice izvode u sinkronizaciji jedna s drugom i u skladu s glazbom. (Gričar, Skender i Grčić – Zubčević 2009: 190) Može se reći da je to kombinacija plivanja, sportske i ritmičke gimnastike, baleta i plesa u vodi. Ono u što sam uvjeren je da je sinkronizirano plivanje umjetnost u vodi, budući da plivačice moraju izgledati kao da su uhvaćene u trenutku te izvesti koreografiju istkanu od mnogih takvih momenata. Zbog toga je sinkronizirano plivanje uvršteno u među najteže sportove na svijetu. Da bi sinkronizirana plivačica izvela sve potrebne elemente i figure u koreografiranom sastavu, prvenstveno mora biti dobra plivačica. "Zbog toga se treninzi sinkroniziranog plivanja sastoje od plivačkih treninga, tehničkih elemenata i figura specifičnih za sinkronizirano plivanje, a koji se u finalnoj fazi trenažnog procesa kombiniraju u koreografiju" (Gričar, Furjan-Mandić i Skender 2008: 284).

Iako je na većini natjecanja pravilima dozvoljen nastup i muškarcima (od Svjetskog prvenstva u Kazanu, 2015.g., čak i u disciplini mješovitih parova), sinkronizirano plivanje se uglavnom smatra ženskim sportom te ga u velikoj većini prakticiraju i u njemu se natječu samo žene. Tijekom natjecanja pojedinac ili momčad izvode program koji se sastoji od niza ritmički povezanih plivačkih pokreta i figura u vodi, i to sve u ritmu glazbe. Nastup ocjenjuju suci na osnovu čijih ocjena se ustanovljuje poredak. Najčešće se na jednom natjecanju izvode po dva programa, obavezni i slobodni. Discipline su pojedinačni nastup, nastup u paru (duo) te nastupi u grupi (tim, kombinacija), koje najčešće imaju 4 - 10 natjecateljica. Ovaj vrlo zahtjevn sport od natjecateljica traži snagu, odličnu plivačku tehniku, fleksibilnost te osjećaj za ritam i prostor. Kako se dio figura izvodi s glavom ispod vode, potrebna je i sposobnost dužeg zadržavanja daha. (Sinkronizirano plivanje 2010)

Trening sinkroniziranih plivačica odvija se u vodi i izvan vode. Da bi sinkronizirana plivačica izvela sve potrebne elemente i figure u koreografiranom sastavu, prije svega mora biti dobra plivačica. Zbog toga se treninzi sinkroniziranog plivanja sastoje od plivačkih treninga, tehničkih elemenata i figura specifičnih za sinkronizirano plivanje, a koji se u finalnoj fazi trenažnog procesa kombiniraju u koreografiju. No, u svim fazama specifične pripreme, plivačice uvježbavaju koreografije izvan vode sa i bez glazbe koje se kasnije izvode u bazenu.

Natjecanja se u ovom sportu sastoje od figura, obveznih i slobodnih sastava, a održavaju se u disciplinama: pojedinačno (solo), parovi (duo) i grupe (tim), i kombiniranoj disciplini. Grupe se sastoje od najmanje 4, a najviše od 8 plivačica; kombinirana rutina od 10 plivačica. Dobne kategorije su: D (kadetkinje - 12 god. i mlađe), C (mlađe juniorke - 13 i 14 god.), Juniorke-15, 16, 17 god., Seniorke - 17 i starije.

Natjecateljice se ocjenjuju ocjenama od 0 - 10 i imaju crne kostime i bijele kape na sebi pri izvođenju figura. Kada se izvodi slobodni sastav, kupaći kostimi su ukrašeni šljokicama, a djevojke nose izraženu šminku.

Sve figure sinkroniziranog plivanja kombinacije su različitih položaja i prijelaza između određenih položaja. Moraju se izvoditi visoko i kontrolirano, ujednačenim kretanjem tijekom cijele figure i sa jasno definiranim svakim njenim dijelom. Dobro izvedena figura zahtijeva visok stupanj fleksibilnosti i visok nivo fizičke spremnosti. Abecedu sinkroniziranog plivanja sačinjavaju osnovni položaji kojih u sinkroniziranom plivanju ima 19. Savladanost položaja omogućuje učenje prijelaza, a više prijelaza čini odgovarajuću figuru. Tu također treba istaknuti ulogu velikog broja različitih zaveslaja bez kojih nije moguće izvoditi niti položaje, niti prijelaze, a time niti figure. Osnovni položaji i osnovni zaveslaji međusobno se nadopunjuju, što znači da nema položaja bez zaveslaja, a ni zaveslaja bez položaja. U procesu učenja potrebno je istovremeno razvijati oba područja, no smatra se da najprije treba naučiti pravilan položaj kako bi odgovarajući zaveslaj bio učinkovit. Važno je odabrati plivačice sa što boljim predispozicijama za taj sport, poznavati socijalnu sredinu iz koje dolaze i na kraju, potrebno je programirati transformacijski proces individualno, što znači za svaku plivačicu posebno prema njezinim sposobnostima i osobinama.

"Za ostvarivanje uspjeha i što boljih rezultata u sinkroniziranom plivanju, potrebno je odabrati plivačice sa što boljim predispozicijama za taj sport te se iz toga razloga čini selekcija. Zbog toga je nužno razraditi poseban sistem selekcije. Selekcioniranje u sinkroniziranom plivanju je kompleksan i kontinuiran proces kod kojega se treba uzeti u obzir najrazličitije dimenzije psihosomatskog statusa za selekciju mladih plivačica. Za njihovo usavršavanje bitne su motoričke predispozicije i njihove primjene u toku sportske karijere koje u prvoj selekciji i tokom treninga treba sistematski vrednovati" (Teorija sinkroniziranog plivanja 2010).

Osim specifičnih motoričkih sposobnosti, za dobar rezultat u tom sportu je potreban i visoki nivo razvijenosti bazičnih motoričkih sposobnosti i koordinacije. Istovremeno taj sport zahtijeva cjelokupnu snagu tijela, eksplozivnu snagu, spretnost, brzinu, pravovremenost pokreta, fleksibilnost i kreativnost, sposobnost izražavanja glazbe tijelom te urođenu sposobnost za dramatičnost.

U svrhu bazične kondicijske pripreme važno je provoditi vježbe snage i izvan vode. Da bi sinkronizirane plivačice mogle izvesti akrobatske elemente u vodi, u koje se ubrajaju neki elementi sportske i ritmičke gimnastike, nužno je da ih mogu izvesti i u dvorani. Za razvoj fleksibilnosti i ravnoteže također je, u kondicijskoj pripremi, potrebno provoditi treninge s elementima ritmičke gimnastike i baleta.

"Kod sinkroniziranog plivanja se određene figure (pozicije tijela) komponiraju u koreografski sastav, no u mediju, gdje je oslonac, mnogo labilniji od onog u dvorani gdje je vježbačica u kontaktu s tlom. Zbog toga je statika trupa vrlo važna, kako bi se što lakše koristila gustoća vode u smislu oslonačne podloge koja je u većini elemenata kontakt dlan-voda. Svaki stav zauzet visoko u usponu, u nekom srednjem položaju ili u položaju na tlu, zadržan duže vrijeme može se upotrijebiti za početak vježbe, koreografije, dok u tijeku vježbe u sinkroniziranom plivanju statika trupa je važna za pravilan položaj pri izvođenju određene figure u vodi. Vježba se sastoji od niza stavova dok je između tih stavova pokret koji "teče", pa se govori o prijelazima unutar određene figure, elementa" (Teorija sinkroniziranog plivanja 2010).

Korijeni sinkroniziranog plivanja nalaze se u staroj Grčkoj i Rimu, gdje su izvođene umjetničke figure u vodi kao uvertira raznim sportskim igrama i proslavama. (Gričar, Furjan-Mandić i Skender 2008: 284) Krajem 19. i početkom 20. stoljeća započinje veći interes za takvim plivanjem kad su se engleske i australske plivačice prve započele baviti akrobatskim plivanjem uz glazbenu pratnju. Prvi klub sinkroniziranog plivanja otvoren je u SAD – u 1923. g. pod nazivom *Tarpon Club*, kasnije poznat kao *Century of Progress Modern Mermaids Club*, pod ravnanjem Katherin Whitney Curtis.

"Spominje se, da su u Montrealu na bazenu 1920. godine na tečaju za spasioce u program uključene mnoge akrobatske figure, te su tada formirane i neke figure sinkroniziranog plivanja. Tridesetih godina 20. stoljeća figurativno plivanje se proširilo u Belgiju, Nizozemsku, Njemačku, Kanadu i druge zemlje, a u Francuskoj su takvo

plivanje nazvali vodeni balet. Njihove plivačice su prve izvodile figure dizanjem noge iznad površine vode, a već na međunarodnom industrijskom sajmu u Chicagu 1934. godine grupa studenata iz koledža je izvela kvalitetan nastup u vodi. Akrobatsko vježbanje, ples i različite forme na vodi nastojalo se sve više popularizirati, a prva prekretnica je bila nastup engleskih plivačica Eleonore Holm i Ester Williams na filmu, što je omogućilo brži razvoj vodenog baleta" (Sinkronizirano plivanje 2010).

Prvo natjecanje u Francuskoj održano je 1952. godine na kojem je sudjelovalo pet klubova, a to je ujedno i prvo natjecanje koje je izvedeno uz glazbenu pratnju. Takvo plivanje je dobilo i novi naziv – sinkronizirano plivanje, a i službeno međunarodno priznanje 1952. godine. Na XV Olimpijskim igrama u Helsinkiju međunarodna plivačka federacija FINA je formirala komitet sinkroniziranog plivanja i utvrdila prva međunarodna pravila. Predložen je obavezni program – kvalifikacijske figure i slobodni program – nastup uz glazbenu pratnju za 4-8 plivačica u timu. Već 1958. godine u Amsterdamu je održan prvi međunarodni susret na kojem su nastupile plivačice iz devet zemalja Europe. Sinkronizirano plivanje je u to vrijeme službeno priznato u Njemačkoj, a veću popularnost dobiva u Kanadi, Meksiku, Kubi i SAD-u.

"Prva natjecanja koja su se održala po propisanim pravilima bila su: 1954. u Njemačkoj, 1958. u Nizozemskoj i 1963. godine u Austriji. Na Svjetskom prvenstvu u Beogradu 1973., u Kaliju (Kolumbija) 1975., u Zapadnom Berlinu 1978., i 1982. godine u Guakili (Ekvador) uz plivanje, vatrepolo i skokove u vodu održana su i natjecanja u sinkroniziranom plivanju. Na Europskom prvenstvu vodenih sportova u Švedskoj 1977. godine i 1981. godine u Splitu taj sport je također prisutan, a od tada je redovito i ravnopravno zastupljeno na svim Svjetskim i Europskim prvenstvima vodenih sportova. Sinkronizirano plivanje proglašeno je olimpijskim sportom 1980. godine na XXIII. Olimpijskim igrama, a u program je uvršteno 1984. godine u Los Angelesu na XXIV. Olimpijskim igrama (no pitanje koliko dugo će to još biti)" (Sinkronizirano plivanje 2010).

U Hrvatskoj se prvi puta taj sport demonstrira u Zagrebu 1952. godine na plivačkom susretu reprezentacije bivše države i reprezentacije Francuske, a drugi puta 1962. godine na susretu gradskih plivačkih reprezentacija Schweinfurtha i Zagreba. Diplomski rad koji je obranjen 1982. godine na Kineziološkom fakultetu (Sinkronizirano plivanje, D. Bulovec, Zagreb, 1982.) je prvi pisani dokument o tom sportu u Hrvatskoj, a na inicijativu profesora Borisa Volčanška sa istog fakulteta napisani su mnogi znanstveni radovi koji obrađuju tu temu.

Studentice Ljiljana Špoljarić i Karmen Weber su u siječnju 1988. godine uz pomoć uprave kluba osnovale sekciju sinkroniziranog plivanja pri vaterpolo klubu "Mladost", a djevojčice koje su počele trenirati bavile su se baletom na vodi. (Gričar, Furjan-Mandić i Skender 2008: 284) Prvi samostalni sportski klub "Mladost" osnovao se 29. veljače 1992. godine. Prvo otvoreno prvenstvo grada Zagreba u solu za sve natjecateljske kategorije održano je 4., 11. i 18. lipnja 1993. godine, a Prvo otvoreno prvenstvo Hrvatske u solu i duu za juniorsku i seniorsku kategoriju održalo se 20. i 21. studenog 1993. godine u Zagrebu. Dolazi i do održavanja prvih sudačkih seminara za suce sinkroniziranog plivanja. Seminar je sproveden u Zagrebu 13., 20. i 27. ožujka 1993. godine, a već 3. travnja iste godine ispit je položilo 15 sudaca. U lipnju iste godine na prvoj skupštini zbora sudaca izabrano je predsjedništvo.

Iako u Hrvatskoj postoji već gotovo 30 godina, bez obzira na kontinuitet u radu, sinkronizirano plivanje je u nas još uvijek sport bez velike tradicije kao i bez nekih vrhunskih rezultata. Razlozi su brojni, počevši od neadekvatnih uvjeta i sistema školstva koji sve manje omogućuje neko konkretno bavljenje sportom, a budući da je sinkronizirano plivanje sport koji za vrhunske rezultate zahtijeva minimalno 8 h treninga dnevno, ne čudi da su rezultati osrednji te da nema iznimaka koje odskaču. Na natjecanjima su sve plivačice na istoj razini te su razlike u tehničkom i umjetničkom sadržaju minimalne, tako da razliku u rangui čini isključivo grupna utreniranost. No ono što najviše koči razvoj ovog sporta je, kao i u svim drugim malim sportovima (u maloj državi), jal, ljubomora i podmetanje. Generacijama se, nažalost, prenosi međusobna netrpeljivost klubova te zbog nerazriješenih sukoba u prošlosti pate današnje generacije plivačica zbog čega broj djece koja se upisuju na sport opada, što i ne čudi.

Iz pozicije bivše plivačice mogu reći koliko je demoralizirajuće dolaziti na natjecanja i unaprijed znati koje ćete mjesto osvojiti, neovisno o onome što ćete napraviti. Osobno mi se dogodilo da sam kroz jednu cijelu kategoriju, na prvom dijelu državnog natjecanja popularno zvanom *figure* bila rangirana sedamnaesta tri godine za redom. Iako postoje šanse da se tako nešto dogodi, realna mogućnost da je plasman isti tri godine za redom gotovo da ne postoji. Dogodilo se i to da smo nakon osvajanja zlata na gradskom natjecanju i po dolasku u Rijeku na državno natjecanje nastupale prve u gotovo svim natjecateljskim disciplinama: solo, duo, tim i kombinacija, jer je svima poznato da onaj koji nastupa prvi dobije loše ocijene jer se suci još "uštimavaju". Budući da je Rijeka bila pretendent na zlato i da je 50% sudačkog zbora bilo iz Rijeke u startu nismo imali šanse. Dokle god među plivačicama ne postoje značajne razlike postoji teren za pristrano suđenje i podmuklost. Kao što je naša trenerica uvijek govorila: "Cure moramo biti bar tri koplja iznad svih da nas se te stvari ne bi ticale."

2 ISTRAŽIVANJE

Ono što je karakteristično za sinkronizirano plivanje je tim, tj. grupa od 4-10 plivačica koje rade zajedno. Iako postoje discipline s manjim brojem plivačica kao što su duo i solo, timske rutine su u centru pozornosti (primjerice solo rutina nije jedna od disciplina na OI budući da plivačica radi sama i jedino se treba uskladiti s glazbom). Dakle radi se o grupi kao ljudskoj skupini u kojoj određen broj plivačica ima zajednički cilj te provodi slobodno vrijeme u međusobnoj interakciji i planiranju kako dostići zadani cilj.

"Grupa, u širokom značenju, jest svako sabiranje ljudi ili stvari na način da tvore jednu cjelinu. Ovdje nas grupa zanima jedino kao ljudska skupina. Odmah naglašavamo da nju treba razlikovati od gomile (gdje množina ljudi stoji jedan pored drugoga, bez cilja i veze) i mase (gdje je mnoštvo skupa, ali ne tvori zajednicu). Grupa je maleni broj ljudi koje okuplja zajedno isti cilj, određene zajedničke vrednote i skupno nastojanje da ih ostvare. Opširnije rečeno: grupa je skup osoba koje se trajno ili za neko vrijeme sastaju s određenim svrhama, međusobno usko komuniciraju te, vođeni istim idealom i poštujući iste norme vladanja, ostvaruju neku zajedničku akciju. Da se može stvoriti grupa, potrebna je dakle prostorna, vremenska i duhovna povezanost jedne male ljudske zajednice" (Bezić 1975: 315).

Bezić kao glavne karakteristike grupe navodi sljedeće (usp. 1975: 315):

1. Zajednički cilj (interes) oko kojega se okupljaju svi članovi grupe. Besciljno okupljanje nikako ne tvori skup (gomila).
2. Suglasnost oko određenih vrednota i normi koje su svima zajedničke (inače nema kohezije i trajnosti okupa).
3. Živa međusobna komunikacija (kontakti) misli i emocija svih članova, što stvara osjećaj međusobne pripadnosti i povezanosti.
4. Podjela uloga u svestranoj interakciji.
5. Maleni broj članova, jer jedino on omogućuje aktivnu komunikaciju pripadnika. Što je grupa manja (3 do 12 članova), to je efikasnija. Pripadnici grupe moraju se osobno poznavati i sa svakim komunicirati (face - to - face - relation).

"Strukture grupe mogu biti formalne ili neformalne, već prema tome kakve su norme organizacije usvojene. Bilo da pripada jednom ili drugom tipu, ustrojstvo grupe se očituje u slijedećim komponentama: težnja za zajedništvom, efektivna povezanost članova, stalna međusobna komunikacija, status i uloga, podjela zadataka - *task structure*, i vršenje vodstva. Uz ove glavne strukture postoje i mnoge daljnje infrastrukture. Proces prihvaćanja jedan drugoga i afektivne povezanosti članova zavisi o više faktora: 1. o načinu kojim gledamo grupu i njezine pripadnike, 2. o načinu kojim vodimo svoj vlastiti položaj u grupi, 3. o stavu koji zauzimamo prema ostalim drugovima, 4. o načinu kako smo prihvaćeni od svih članova" (Bezić 1975: 317).

Izvršeni sociogrami pokazuju da se među članovima skupine uglavnom razlikuju tri klase: 1. *zvijezde*, tj. oni najpopularniji i koji zauzimaju glavne položaje u grupi, 2. *sateliti* koji imaju podređenu ulogu i vrte se oko istaknutih zvijezda, 3. *osamljeni* ili isključeni (marginalni), koji ne pripadaju nijednoj konstelaciji i ne igraju nikakvu ulogu u grupi.

Osim te klasifikacije razlikuju se i drugačiji tipovi članova: a) prema individualnim radnim osobinama: planski, asocijativni, ustrajni, neustrajni i nestalni tip, b) prema komunikativnim svojstvima: stimulirani, inhibirani, plastični, rezistentni, komunikativni ili nekomunikativni tip, c) prema udjelu u radu grupe: inicijatori, organizatori, izvršioци, suputnici i solitarci. U odnosu na vođu pojedini članovi mogu zauzeti ovakve stavove: ovisni, neovisni i opozicioni.

Uspjeh grupe je nemoguć bez unutarnje izmjene informacija, interakcije i komunikacije. Komuniciranje se vrši pomoću vanjskih znakova (simbola), a teče od poručitelja prema obavješteniku. Najbolje je kad se ono obavlja u dvosmjernom pravcu, tako da poručitelj i primatelj stalno izmjenjuju uloge. Interakcija može biti ne samo verbalna već i nonverbalna (dopisivanja, geste, plač, mimika, signalizacija). Naravno da je vrlo važan i sadržaj razgovora ili poruke. Govor koji ne izaziva odgovor većinom ostaje neplodan.

Jednom osnovana i dobro utemeljena grupa potom prolazi kroz različite faze razvoja (treba uzeti u obzir kako su to najčešće djevojčice u tinejdžerskim godinama koje prolaze kroz fazu puberteta i odrastanja, kreiranja vlastitog karaktera, prkosa i inata, te su fluktuacije i promjene u raspoloženju i karakteru iz godine u godinu gotovo pa nevjerojatne) te se unutar grupe događaju različite promjene koje klasificiramo kao grupna dinamika.

"Svi procesi što se zbivaju u životu jedne skupine zovu se dinamika grupe. Ova riječ je postala i općim nazivom za nauku koja se bavi fenomenom grupa. U prvom redu se zanima za psihosocijalne zakone koji vladaju životom skupine, a onda za metode i tehnike kojima se jedna grupa osniva i vodi, te kako se može utjecati na grupne procese. Odnosi među članovima, struktura grupe, status i uloge pojedinaca, emocionalni »feedback« i činioci koji utječu na razvoj i opadanje skupine (uvjeti i zapreke) — sve je to predmet proučavanja grupne dinamike" (Bezić 1975: 316).

Unutar svake grupe postoje otvoreni ili latentni sukobi, pozitivne i negativne napetosti, prevladavanje tjeskobe i nesigurnosti, borba za vlast i položaj u grupi, stvaranje opozicija itd.

"Činjenica je da su sportaši ekipnih sportova veliki dio svog vremena prisiljeni provoditi kao članovi grupe, što ne znači nužno da vole provoditi svoje vrijeme s kolegama, niti da im svi odgovaraju kao osobe. U brojnim je istraživanjima dokazano da motivacijska klima u ekipi i timska kohezivnost u velikoj mjeri determiniraju motivaciju sportaša i sportska postignuća (Duda, 2001, Roberts, 2001, Orlick, 1999). Osnovni preduvjet 'dobrog timskog funkcioniranja' jest sklad između članova ekipe i trenera, a njega je moguće razviti samo u pozitivnom i poticajnom timskom okruženju. Također je važno pratiti i modulirati obrasce komunikacije trenera i sportaša" (Barić 2006: 10).

Bezić napominje kako se na taj način u skupini stvara živa i aktivna dinamika koja karakterizira svaki grupni proces te da taj proces teče u više faza. (usp. Bezić 1975: 317) Te faze ću predstaviti kroz 3 godine tima zvanog Evolucija (radi se o koreografiji koja prikazuje razvoj čovječanstva, 2012. - 2014.) i citate mojih 6 suplivačica (uključujući i mene 7 plivačica koje su se najduže držale skupa te prošle sve dalje navedene faze) koje sam prikupila kroz neku vrstu pisanog intervjua/ankete.

Faze grupnog procesa:

- I. Prva je početna ili orijentacijska faza, u kojoj se članovi međusobno upoznaju, odmjeravaju, uspostavljaju kontakte, stvaraju emocionalne odnose, iznose iskustva i mišljenja i traže sebi vođu. Budući da se radi o timu od 8 cura velikog generacijskog jaza (15 – 24) samo formiranje grupe nailazi na zapreke te se mnoge individue teško adaptiraju i prihvaćaju druge.

Ispitivač: " Suradivati s osobama koje mimo bazena ne bi izabrala za svoje prijatelje zna biti teško i zahtjevno. Što je tebi bilo najteže po tom pitanju?"

"Najteža mi je bila svojevrsna tvrdoglavost koju je svaka imala pa su često puta bila prisutna „verbalna nadmudrivanja“." (Antonija Pažin, 18.04.2016.)

"Nedostatak iskrene komunikacije. Koliko god smo mi bile tim, bile smo podijeljene u manje grupice po osobnim interesima prijatelja. Pa je tako često bilo sukoba između grupica, nebitno slažeš li se sa svojom „grupom“ ili ne." (NN, 24.04.2016.)

"Najteža stvar po tom pitanju je bila prihvatiti nekoga takvim kakav jest. Upravo iz razloga što znaš da ga nisi ti „birao“, a moraš prihvatiti sve njegove mane i vrline kako bi tim dobro funkcionirao, to stvara veliki izazov. Trebalo je doista puno vremena da naučimo cijeniti naše različitosti, i između ostalog, iskoristi ih kao prednost našeg tima. Spoj sličnosti i različitosti (što se dogodilo u slučaju našeg tima) je bio naša prednost koju smo iskoristile i koja je imala smisla tek kada smo se mi međusobno prihvatile. Bilo je teško na početku, a poslije samo užitak kada znaš kako sa kime." (Lucija Zadelj, 23.04.2016.)

"Smatram da bi se s većinom družila i izvan bazena, kao što je i danas. Ipak, možda mi najteže bilo odvojiti to privatno druženje i bazen, jer ponekad jedno nema veze s drugim." (Nika Drobnjak, 23.04.2016.)

"Ne sjećam se ničega što mi je bilo najteže po tom pitanju, tj. to mi nije stvaralo neke probleme što se treniranja tiče." (PP, 24.04.2016.)

"Suradivati s osobama različitih karaktera je problem sve dok se ne navikneš. Smatram da smo najbolje funkcionirale kada smo odrasle i prihvatile različitosti. Svaka ima i vrlina i mana, te mora proći neko vrijeme da bi 8 cura našlo zajednički jezik, posebice

ako se radi o teškim karakterima. Mislim da smo kao tim dobro funkcionirale jer smo, bez obzira na različitosti, imale zajednički cilj." (Tena Kurjaković, 19.04.2016.)

S vremenom svaki član grupe preuzima svojevrsnu ulogu (*vođa, opozicija, crna ovca, diplomat*) čak i ako je član koji se ne ističe već samo sudjeluje, te sa tom ulogom doprinosi razvoju grupe ka zajedničkom cilju.

Ispitivač: " Naš tim bio je zajednica sasvim različitih i zanimljivih karaktera, te je svaki karakter sukladno tome odigrao i određenu ulogu, primjerice *vođa tima, crna ovca, kreativac, ona koja vodi, ona pravedna, ona koja miri zavađene strane* itd. Što misliš koja je bila tvoja uloga i zašto?"

"Požrtvovnost za tim. Iako mislim da je svaka to imala u određenoj dozi (inače ne bi izabrala ovaj sport i tako dugo se bavila njime). Mislim da sam općenito požrtvovna za ljude do kojih mi je stalo pa se vjerojatno to istaknulo i u ovom slučaju." (Antonija Pažin, 18.04.2016.)

" Mislim da sam bila članica tima, bez ikakve dodatne uloge." (NN, 24.04.2016.)

"Smatram da je moja uloga u našem timu jednim djelom bila uloga onoga koji vodi. Do toga je, iz moje perspektive, možda došlo iz razloga što su se mlađe cure „pripojile“ nama starijima te je ta uloga u početku bila više izražena, zatim se smanjivala na način da je tim prestao imati generalnog vođu i svi su ga počeli voditi. Stvorila se kohezija, razlika u godinama više nije bila toliko bitna (nije više postojalo mlađe/starije) i mlađe djevojke su stvorile osjećaj pripadnosti timu što je bitno za izražavanje „duha“ vođa." (Lucija Zadelj, 23.04.2016.)

"Mislim da je moja uloga u timu bila da motiviram druge. Kada se većini nešto nije dalo ja bi bila ta koja bi rekla: „ajmo cure to odradit!“. Sjećam se priprema na Lošinju kad smo sve spavale u sobi i ja sam vas svako jutro budila i nisam vam dala da zakasnite na trening." (Nika Drobnjak, 23.04.2016.)

"Mislim da sam bila uglavnom pravedna, radišna i šutljiva zato jer se nisam htjela svađati oko gluposti, te nisam nametljivog karaktera u grupi." (PP, 24.04.2016.)

"Mislim da sam bila vesela u našem timu. Trudila sam se podizati atmosferu i biti nasmijana. Nasmijana sam bila i u koreografijama i uvijek smo se rugale kako se kesim." (Tena Kurjaković, 19.04.2016.)

Kao što se vidi iz priloženog, svaki član grupe odabrao je zasebnu ulogu, tj. dužnost koju je obavljao do kraja, tj. raspada same grupe. Nakon što se grupa oformila i nakon što su uloge preuzete započinje proces smišljanja i učenja koreografije. Smišljanje koreografije je složen proces koji se najčešće prepušta kreativcima u grupi uz povremena priključenja drugih članova. No ona je i vrlo transparentna pokazatelj međusobnih odnosa i dokaz razine povjerenja.

Ispitivač: "Vratimo se u 2012. godinu kada smo počele smišljati i razvijati tim Evoluciju. Kakvi su bili odnosi unutar tima, je li bilo nekih razmirica, ispada ili smo se slagale?"

"Uff jako teško pitanje jer se, na moje (vjerojatno i tvoje) čudo, ne sjećam. Sjećam se da ste ti i Nika tražile glazbu za isto i imale najviše ideja i da je bilo glazba oko kojih se nismo slagale u potpunosti, ali se ne sjećam nekog velikog negodovanja s bilo čije strane. Mislim da smo se generalno slagale." (Antonija Pažin, 18.04.2016.)

"Ne sjećam se baš početka. Sjećam se samo da nisam sudjelovala u samom smišljanju koreografije. To sam ostavila kreativnijim osobama. Sjećam se i da smo provodile svaku slobodnu minutu u danu da negdje odradimo trening (pa makar to i u 6:15 ujutro). Bile smo (ako se dobro sjećam) jako nabrijane na to da osvojimo zlato, da se napokon maknemo s mrtve točke, da pokažemo što znamo i možemo. To je bio početak. S vremenom (iste te godine dok smo još smišljale tim) nam je ponestalo ideja, grupice su postale očitije i došlo je do svađa. Ne velikih, ali dovoljno jakih da nam volja malo padne. Bilo je tu i drugih problema. Nama bazen nije bio jedina obaveza, iako, u našim glavama, je poprilično bio centar svijeta. I nismo prihvaćale da svaka od nas ima problema kod kuće, u školi, na faksu, ljubavne probleme... Tako smo se i grupirale. „Ova mi je digla tlak, pa ću ju tračati danas s onom drugom koja mi nije digla tlak, ali sutra ću promijeniti ploču jer mi tako odgovara“ i slične situacije. Ali kao što sam već rekla, nije se to toliko 2012. vidjelo u samoj izvedbi koreografije. Još uvijek smo bile dosta čvrste zajedno." (NN, 24.04.2016.)

"Kada smo počeli smišljati Evoluciju, koliko se sjećam, bile smo entuzijastične i u dobrim odnosima. To nas je jako veselilo i držale smo se skupa kao tim. Tada smo se „borile“ protiv trenerice i nisu nam se svidjele njezine ideje za tim, mislim da nas je to još više povezalo kao grupu jer smo bile „mi“ protiv „nje“. Entuzijizam i poletnost su trajali dok nam se nije počela ne sviđati više novo osmišljena koreografija te su tada krenula poriječkavanja zbog nervoze kako će to izgledati i hoćemo i stići." (Lucija Zadelj, 23.04.2016.)

"Iskreno, ni bi rekla da je bilo većih problema unutar tima. Mislim da smo se sve dosta dobro slagale i da smo bile „nabrijane“ na rad zbog nastupa na Europskom vaterpolo prvenstvu i zbog svih dobrih stvari koje su nam se događale." (Nika Drobnjak, 23.04.2016.)

"Uvijek je bilo razmirica tako da ne mogu povezati je li to bilo tada, ali koliko se sjećam smišljanje Evolucije je složno prošlo. Bile smo raspoređene po grupama za određene dijelove. Tea je najviše u smišljanju pridonijela, a ostali koliko su znali, htjeli i mogli." (PP, 24.04.2016.)

"Kada smo smišljali Evoluciju bile smo u dobrim odnosima kao tim. Same smo našle muziku i došle na tu ideju (ili nismo?). Sjećam se da nam prva muzika nije bila kao timu po volji, no trenerica je odlučila da će tako biti." (Tena Kurjaković, 19.04.2016.)

Dakle iako smo se mi poznavale i prije toga, te zajedno trenirale kao grupa (brojem vrlo proširena te emocionalno nepovezana) već par godina prije toga, 2012. g. smo se konačno ustalile kao grupa 8 izabranih cura bez odstupanja i promjena. Koreografija je nova i kako nastaje ona tako nastaju i novi odnosi u grupi, kako smo učile nju istovremeno smo se i učile jedna na drugu. Generalni utisak je da smo se dobro slagale, iako postoje naznake da su već u toj fazi nastajale podgrupe i klike koje su u nadolazećoj fazi izišle na površinu te promijenile strukturu grupe.

II. Drugu fazu bismo mogli nazvati borbenom ili agresivnom. Dolazi do otvorene borbe mišljenja, rađaju se podsvjesne ili svjesne simpatije, odnosno antipatije, izrečene ili neizrečene napetosti, bude se obrambeni mehanizmi, nastaju osobni sukobi, razvija se borba za status u grupi ili za vlast nad njom. U samoj grupi nastaju klanovi i klike.

Ispitivač: "2013. g. je bila pomalo turbulentna. Što se događalo između nas i koje razmirice su, ako uopće jesu, isplivale na površinu?"

"Od toga je prošlo evo 3 godine. Iako su sjećanja dovoljno svježna, ne volim previše o tome. Mislim da smo sve odrasle u nekom pogledu i da su neke stvari morale izaći na površinu, a to su vjerojatno bile naše mane. Naravno, kod nekih su bile „veće“ kod nekih „manje“ i neki su se znali nositi s tim, neki nisu." (Antonija Pažin, 18.04.2016.)

"Meni nije bila grozna ni turbulentna. Mislim da sam oduvijek imala dosta čisti odnos sa svakom članicom tima i da sam sa svakom mogla naći zajednički jezik. Da, naslušala sam se svega i svačega od svake posebno, ali ne mogu reći da sam ja imala problema s ikime. Ne do te mjere do koje nas je to sve dovelo. Nažalost, Argentina je bila naš vrhunac i od tada je sve išlo nadalje. S tim da se u obzir mora uzeti i naše odrastanje. Sazrijevaš, mijenjaju ti se interesi, upisuješ se na faks, gledaš drugačije na svijet oko sebe i više ti nisu „cool“ stvari koje su ti prije godinu dana bile. Ne veličaš više iste osobe, ne tražiš Mesiju u jednoj od njih, ne stavljaš na pijedestal jednu osobu. Počele smo nas gledati kao ravnopravne, izgubio se i onaj osjećaj razlike u godinama i nismo se više dale vući za nos. Isplivalo je štošta na površinu, ali mislim da je i bilo vrijeme za to." (NN, 24.04.2016.)

"Ne sjećam se što je točno bilo 2013. godine, ali ono što mi možda pada na pamet, je onaj razgovor u sobi za sastanke gdje smo si sve i svašta rekle. Tada je prošla Argentina, nije više bilo ništa veliko za što treniramo, živimo. Mislim da je to bio razlog pada entuzijazma i samo su mogle isplivati razmirice. Nije postojao veliki zajednički cilj koji bi nas usmjerio na pozitivu i „prikrio“ naše različitosti nesviđanja kao što su do tada napravili državno i Argentina." (Lucija Zadelj, 23.04.2016.)

"Sjećam se da je to bila moja 2. godina faksa (parcijala), a Teni i Antoniji 1. Kada kreneš na faks potrebno je neko vrijeme da se priviknemo na nove obaveze, a meni da popravim svoj uspjeh na faksu što je značilo da nismo mogle biti tako često na treningu kao i neki drugi članovi tima koji na kraju za to nisu imali razumijevanja." (Nika Drobnjak, 23.04.2016.)

"Tada smo se najviše razišle što se razmišljanja i stavova tiče. Međusobno smo bile grupirane i svadljive. Sjećam se da sam si tada bila najbolja s Lucijom i Teom. Niku, Antoniju i Tenu sam tada manje viđala jer su imale obaveze oko faksa, ako se dobro sjećam. To smo im Lucija i ja dosta zamjerile jer ih nije bilo baš na treninzima. To mi je najviše ostalo u sjećanju jer se ticalo moje razmirice sa njima." (PP, 24.04.2016.)

"2013. godine smo imale razmirica. Neke od nas su krenule na faks, neke su još bile u srednjoj, a neke su studirale već. Bilo je problema oko dolazaka na trening i oko volje za treniranjem. Smatram da je tada bio početak kraja mog treniranja." (Tena Kurjaković, 19.04.2016.)

Druga faza razvoja našeg tima bila je puna trzavica, razmirica i nesuglasica koji su rezultirali velikom svadom i promjenom u odnosima. Bilo je izneseno jako puno različitih mišljenja te se mlađe cure više nisu ustručavale odgovarati starijima što je također utjecalo na dinamiku grupe. Dogodilo se to da se središnji dio grupe – *core*, koji je sačinjavalo 5 djevojaka, raspao na više manjih grupica koje su se potom međusobno povezale na drugačije načine. Koreografija je doživljavala brojne promjene, ponekad od danas do sutra, mnogo toga je bilo nejasno i jako puno se trebalo objašnjavati i tumačiti što je bilo izrazito umarajuće i frustrirajuće. Koreografija i uvježbavanje bili su jako turbulentni i nečisti, kao i naši odnosi.

III. Treće razdoblje u životu skupine je faza dozrijevanja i kristalizacije odnosa i uloga. Članovi postaju samokritični, smiruju se napetosti, nesporazumi se izglađuju, emocije se pročišćuju, kontakti učvršćuju, ličnosti afirmiraju, uspostavlja se klima povjerenja.

Ispitivač: "2014. g. je zadnja sezona Evolucije. Broj nam se osuo, te nas je radilo samo 5. Što misliš da je bio uzrok tome? Kako si se osjećala trenirati s "malim" curama s kojima na kraju nismo ni radile Evoluciju? Misliš li da smo ipak trebale i bi li to utjecalo na krajnji ishod?"

"Oprostih se od treniranja sinkra u rujnu 2013. godine." (Antonija Pažin, 18.04.2016.)

"Nisam bila članica 2014., te ne mogu sve komentirati, ali mislim da su „male“ cure trebale sudjelovati u timu i jako me smetalo razmišljanje članica „starijeg“ tima koje su odlučile izbaciti ih. Broj se osuo iz jednog jedinog razloga. Različiti interesi." (NN, 24.04.2016.)

"Dobro smo se nas 5 slagale, stvarno jesmo. Bile smo mala grupa pa je bilo lakše postići privrženost i koheziju. Male mi nisu smetale, ali ih nismo smatrale doraslima našem timu. To je ipak bilo NAŠE. U to se ne dira, tamo se ne dovode drugi, to je ono što smo stvorile, odgojile, modificirale samo za nas. Naš tim smo bile mi. Mislim da je bolje da smo radile samo nas 5, inače da nije bilo dobro, krivile bi male. Jako smo dobro napravile (mislim da najviše zbog toga što stvarno nismo imale razmirice između nas), i znale smo da je to zadnji put, da je to kraj našeg tima." (Lucija Zadelj, 23.04.2016.)

"Mislim da je na broj jednim djelom utjecala sezona ranije, a drugim djelom što su neke diplomirale, a treće upisale faks u drugom gradu. Bilo mi je jako teško raditi s novim curama jer nisam bila na njih navikla kao na prethodne cure. Mi se puno stvari nismo niti trebale dogovarati da bi funkcionirale što sa malim curama nije bio slučaj. Mislim da nismo trebale nastupati s malim curama jer bi onda izvedba tima bila puno gora nego što je to bio slučaj, jer na gradskom je bio kaos, a gradsko je samo tjedan dana prije državnog." (Nika Drobnjak, 23.04.2016.)

"Ostalo nas je 5 jer smo se polako počele raspadati. Neki zbog faksa, neki zbog općeg nezadovoljstva, ili jednostavno nisu vidjele svrhu treniranja (svi smo pomalo bile u tom ugođaju, ali je želja i ljubav prevladala). S malim curama je bilo okej raditi i trenirati, no naš tim je falio. Naše ekipe nije više bilo i to se nikako ne može usporediti. Bile smo daleko utreniranije i bolje od malih cura te je jednostavno bilo puno bolje da smo samo nas 5 radile Evoluciju." (PP, 24.04.2016.)

"2014. smo najbolje izvele tim, po meni. Na početku smo trenirale s 'malim curama', jer nam se broj smanjio (Antonija je prestala, a Dora otišla u Zadar, Anja je prestala još prije). S malim curama u početku nam je bilo teško, nismo mogle naći zajednički jezik. Mi smo bile uhodana ekipa i teško smo prihvaćale nove članice. S vremenom je to išlo na bolje, no na kraju male cure nisu radile s nama evoluciju. Htjele smo za zadnji put napraviti same, između ostalih razloga. Evolucija 2014. bila je nas zadnji nastup. Bilo je tu emocija, smijeha, suza. Puno smo proživjele skupa, a s Evolucijom smo nekako i završile. Izvedba je bila dobra, dale smo se cijele u taj tim." (Tena Kurjaković, 19.04.2016.)

Treća faza bila je smirena, nije bilo sukoba i zajednički jezik je prevladao. Iako smo izgubile dvije plivačice petorka je ostala i završila posao. Najveći sukobi nastajali su oko pokušaja adaptiranja i prihvaćanja mlađih plivačica koje nisu bile na istoj tehničkoj i kondicijskoj razini kao i mi te je stoga s njima bilo vrlo teško za raditi. Mi smo bile uhodana ekipa i znale kako koja diše i kako radi. Često smo se sporazumijevale samo pogledima što je bilo dovoljno da se razumijemo. To je bio glavni razlog zašto nas je odlučilo raditi samo 5. Htjele smo završiti priču na svoj način. Koreografski se ništa nije mijenjalo, napokon nam je „sjela“ određena verzija tima te se radilo samo na uvježbavanju do savršenstva, bez frustracija i nezadovoljstva. Koreografiju smo držale čistom kao i odnose, te je sve išlo glatko.

IV. "Četvrto razdoblje naziva se izvedba - stadij izvedbe i uspostave funkcionalnih odnosa.

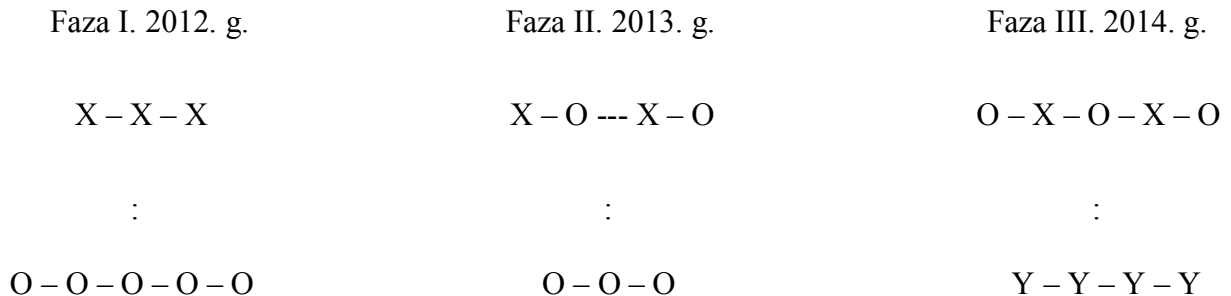
Ekipu tijekom ovog stadija karakterizira jedinstvo i snažna usmjerenost i predanost ka postizanju zajedničkog cilja. Naime, javljaju se prvi učinkoviti rezultati. Članovi postaju uspješniji i učinkovitiji pri rješavanju mogućih problema i pronalaženju zadovoljavajućih rješenja. Postaju kompetentniji i autonomniji u odlučivanju. Trener prati napredak i postignuća te potiče na neovisnost i samostalnost pri donošenju odluka te postavlja pred članove nove izazove.

V. Peto razdoblje naziva se odgađanje - stadij odgađanja raspada skupine. Nakon stadija učinka, koji može trajati tjednima ili mjesecima, dolazi stadij u kojem članovi ekipe više nisu u mogućnosti zajedno djelovati zbog različitih razloga (odlazak nekih igrača u druge ekipe, završetak karijere, smjena trenera, i sl.) Pri tome se ne misli na konačni raspad ekipe već smatra da je život ekipe dinamičan proces i da kraj jednog perioda razvoja može biti početak drugog procesa ekipne izgradnje. U ovom stadiju često se zna pojaviti žalovanje zbog „raspada“ grupe, a uloga trenera je da sažme i predstavi dostignuća cijele grupe i doprinose svakog pojedinca te određenim metodama zaključi druženje." (Martinović, Barić 2012: 133)

Te su dvije faze bile usko vezane za treću fazu koja je detaljnije obrađena.

Bennis i Shepard su grupni proces podijelili na dvije faze, koje su nazvali fazama ovisnosti i međuovisnosti. U prvom razvojnom stupnju pripadnici grupe ovise potpuno o voditelju (naša prva faza, 2012. kada smo imale kapetana i kada smo jako ovisile o treneru), a u drugome se razvija demokratsko odlučivanje (naša treća faza, 2014. g. kada smo svi odlučivali i kada smo funkcionirale i bez trenera). Grupa je došla do svijesti i sigurnosti kao grupa: kadra je riješiti svoje sukobe i napetosti, sposobna je sve priznati i iskreno reći, bez straha za svoj opstanak.

Razvoj se može vidjeti i kroz strukturalnu skicu međusobnih odnosa. Označeno s X su starije cure, s O mlađe, a s Y najmlađe pripojene cure u zadnjoj fazi.

Kao što se vidi iz u prvoj fazi postoje tri od prije međusobno povezane starije plivačice koje se spajaju sa 5 novih plivačica. Razlika je osjetna te se mlađe plivačice trude zadobiti povjerenje starijih koje ne popuštaju lako. U drugoj fazi razbija se petorka među kojom nastaje razdor te se dvije od petorka povezuju s preostale dvije starije plivačice koje su u međuvremenu "popustile" i prihvatile mlađu generaciju. Grupirale su se u dva para, jedna starija i jedna mlađa plivačica što je rezultiralo s dva međusobno povezana para, ujedno i dua, te se dogodila opreka između ta dva dua i preostale trojke. U zadnjoj fazi sve su plivačice na istoj razini, ne postoji razlika mlađe i starije već se njih pet preostalih suprotstavlja skroz novo pridošlim plivačicama.

Pitanje koje me najviše zanima jest kako međusobni odnosi utječu na koreografiju i njenu izvedbu i u kolikoj mjeri, je li to presudan faktor ili samo jedan od čimbenika i što o tome misle moje kazivačice.

Ispitivač: "Misliš li da je izvedba povezana s odnosima unutar tima. Jesmo li radile bolje tj. 'kao jedna' kad smo se dobro slagale ili kada je bilo određene napetosti?"

"Puno faktora utječe na izvedbu, ali mislim da ipak vrijedi ona stara narodna : „U mucu se poznaju junci!“" (Antonija Pažin, 18.04.2016.)

"Naravno! Sinkronizirano plivanje je grupni sport. Možeš ti 8 osoba naučiti da digne nogu, ali probaj ih sinkronizirati ako one nisu složne. Nama je trebala zajednička ambicija, zajednička volja, zajednička ideja o dobrom timu. Čim je samo jedna osoba iskakala iz te zajednice, to se vidjelo i na našim izvedbama." (NN, 24.04.2016.)

"Definitivno smatram da je izvedba bila povezana s odnosima u timu. I kada god se ne bi slagale/svađale se/proturječile/pametovala, ne bi bilo dobro. S obzirom da je kod nas bio bitan timski rad (povuci ovu, gurni onu, daj snage za drugu kada je ona nema,...), tako se zbog naše tvrdoglavosti svađanje uvijek očitovalo u izvedbi. Realno, to ne bi smjelo biti povezano, ali mi nismo bile profesionalni tim koji teži samo uspjehu na natjecanjima, nego smo bile puno više od toga. Samim time, naše razmirice su utjecale na našu izvedbu." (Lucija Zadelj, 23.04.2016.)

"Mislim da izvedba je povezana s odnosima unutar tima ali mislim da se nikada nismo slagale toliko loše da bi naš nastup bilo katastrofalan. Smatram kako je kod nas dosta utjecao i faktor uvježbanosti jer uvijek smo funkcionirale da najbolje izvedemo koreografiju kada bi sam koreografija najbolje sjela." (Nika Drobnjak, 23.04.2016.)

"Najbolje smo funkcionirale i najbolje izvedbe su nam bile kada je cilj svima bio isti te kada je svatko u svojoj glavi odlučio: "Idemo to napraviti kako spada!". Mislim da smo mi zapravo voljele napetosti (toga kod nas nikad nije nedostajalo, jer kad smo bile presložne tada smo bile svadljive s Tamarom)." (PP, 24.04.2016.)

"Bolje smo radile kad nije bilo napetosti, ali smo uvijek uspjele do natjecanja izglati napetosti. Mislim da nisu toliko utjecale na našu izvedbu, uvijek smo se svađale kroz sezonu." (Tena Kurjaković, 19.04.2016.)

"Sve je išlo bolje kada smo se dobro slagale, no mislim da je s vremena na vrijeme potrebno malo napetosti dokle god se radi o napetosti vezanoj za ono što radimo na bazenu jer je to samo dokaz koliko nam je stalo." (Tea Hržica, 02.05.2016.)

Dakle iako se sve slažu da međusobni odnosi utječu na izvedbu koreografije mnoge napominju kako je to samo jedan od više faktora koji utječu na izvedbu, a najbitniji su uvježbanost i vrijeme koje je potrebno da koreografija "sjedne". Što se duže koreografija radi to bolje izgleda jer se u sinkroniziranom plivanju najbolje napreduje s najvećim brojem ponavljanja. Kako je naša trenerica uvijek govorila: "Cure sve je to stvar broja sati u vodi i koliko trki imaš u nogama."

U prilogu slijedi tablica radi lakšeg pregleda odgovora kazivača. Izabrana pitanja su: uloga u timu, koje sezone su bili najbolji odnosi, koje je godine bila najbolja izvedba, utječe li odnos plivačica na izvedbu koreografije te koje je godine bio vrhunac tima.

KAZIVAČ	ULOGA U TIMU	NAJBOLJI ODNOSI	NAJBOLJA IZVEDBA	UTJEČE LI ODNOS NA IZVEDBU?	VRHUNAC TIMA
Antonija Pažin	Predanost i požrtvovanost	2012. g.	2013. g.	DA	2011./2012.g.
NN	Običan član	2012. g.	?	DA	2012.g.
Lucija Zadelj	Vođa	2013. g.	2014. g.	DA	2012.g.
Nika Drobnjak	Motivator	2012. g.	2014. g.	DA	2011./2012.g.
PP	Ona šutljiva i radišna	2012. g.	2014. g.	DA	2012. g.
Tena Kurjaković	Ona vesela	2012. g.	2014. g.	DA	2012. g.
Tea Hržica	Kreativac	2012. g.	2014. g.	DA	2012. g.

Prema dobivenim podacima slijedi zaključak: svaka članica tima izabrala je drugačiju ulogu, od čega je njih 5 aktivnih, a 2 pasivne (koje su k tome i najmlađe). Jednoglasno je izglasano da je sezona 2012. g. najbolja po pitanju međusobnih odnosa te je ta sezona proglašena i vrhuncem tima, najviše zbog napornih priprema i treninga koje smo prolazile uvježbavajući novu koreografiju. Te smo godine bile i gradske prvakinja, nakon čega je slijedilo apsolutno nefer natjecanje i suđenje na državnom prvenstvu u Rijeci. Unatoč razočaranju grupa je ostala čvrsta zbog međunarodnog natjecanja u Argentini u jesen 2012. godine. Velik broj kazivačica naveo je baš Argentinu kao zlatan trenutak u našem timu.

No iako je 2012. godina izabrana kao najbolja po pitanju međusobnih odnosa, pet od sedam plivačica izabralo 2014. godinu i natjecanje u Zagrebu kao godinu s najboljom izvedbom koreografiju. Razlog tome je što je 2012. g. ta koreografija bila nova i koliko god su odnosi bili čvrsti nismo imali toliki broj sati uvježbavanja kao što smo imale nakon ekstra dvije godine, tj. 2014. g. Ipak treba uzeti u obzir kako niti jedna kazivačica nije navela 2013. g. kao godinu s najboljom izvedbom te su je mnoge svrstale na zadnje mjesto zbog loših međusobnih odnosa. Iako su mnoge potvrdile kako je 2013. g. na državnom natjecanju u Splitu koreografija izgledala čišće i uvježbanije nego godinu prije u Rijeci, mnoge su ipak svrstale Rijeku ispred Splita. Razlog tome je atmosfera i energija.

Često kada pričamo o izvedbama pričamo o energiji kojom zračimo dok radimo i koju prenašamo na suce i gledatelje. Energija ne može biti eksplozivna i zarazna kada sve ne dišemo kao jedna jer je to ono što izvire iz nas kao pojedinaca i pomaže nam postići tzv. kolektivnu svijest. Postoje ti trenutci u kojima smo sve bile apsolutno svjesne svojih suplivačica i bez gledanja ili ikakve interakcije znale što slijedi i što treba napraviti te na koji broj (budući da se kao i u svim plesnim sportovima ritam održava brojanjem od 1 do 8). Cilj je oduvijek bio postati "jednim tijelom" sačinjenom od više individua, a takvo što se nikada nije uspjelo postići dokle god su postojale trzavice i nesuglasice između nas, članica tima.

Osim što se radi na brisanju fizičkih granica, radi se i o mentalnom treningu te brisanju različitosti između plivačica. Bit je dobiti 8 fizički i kondicijski super izdržljivih plivačica koje se toliko dobro poznaju da ih ništa više ne iznenađuje i međusobno se potpuno prihvaćaju. Bit je dobiti grupu koja ne robuje vlastitim hirovima i ne trpi gotovo nikakve promjene u dinamici grupe. Tek tada možemo govoriti o kvalitetnom timu sinkroniziranog plivanja koji je sposoban istaknuti se i nadići okolinu koja sabotira. Općenito govoreći radi se o grupi koja može ostvariti prethodno zadani zajednički cilj.

U sinkroniziranom plivanju se većina takvih grupa raspadne između druge i treće faze ili pred četvrtu fazu grupnog procesa (zvana izvedba). Radi se o tome da tek u trećoj fazi grupnog procesa ta grupa zbilja napreduje i sposobna je ostvarivati konkretne rezultate. I prva i druga faza grupnog procesa samo su etape koje određena grupa prolazi do te treće faze u kojoj zapravo započinje pravi posao. Tek kad je grupa staložena i nadišla međusobne probleme i trzavice (što je prirodno i mora se dogoditi) započinje sveobuhvatni razvoj i dolaze rezultati. Za to, kao i za sve, treba vremena koje u danim uvjetima presudi na način da cure odustanu točno u trenutku kada bi se nešto moglo napraviti.

Nije stvar samo ovog proučavanog tima, može se preslikati na gotovo svaki tim u zemlji. Plivačice se zasite loših uvjeta, negativne okoline i odustanu početkom ili tijekom fakultetskog obrazovanja, u ranim ili srednjim 20-tim godinama koje su u ovom sportu najoptimalnije godine za treniranje jer se radi o fizički spremnim plivačicama koje još imaju prostora za napredak. No bit je karakter, svjesnost o vlastitom tijelu i savjesnost prema radu koji se razvijaju u tim godinama i tada pričamo o kvalitetnim plivačicama koje su izvrstan materijal za daljnji rad.

Raspad grupe također je faza grupnog procesa, faza koja je predvidiva i mora kad - tad doći. Često do nje dolazi spontano, rijetko kada naglo, članovi gube motivaciju i polako jedan po jedan odustaju. Tom putanjom je išao i naš tim, između prve i druge faze odustala je jedna članica tima (s kojom danas svi imamo smanjeni kontakt baš iz razloga što je ranije od svih odustala), između druge i treće faze dvije, i po dolasku u treću fazu tri, tako da su ostale samo dvije plivačice koje su i dalje nastavile plivati priključivši se drugom timu mlađih cura.

Ispitivač: "Zašto više nisi htjela trenirati? Jesu li razlozi ležali samo u tvojim suplivačicama ili je prevagnulo više različitih faktora, te koji su oni bili?"

"Puno različitih faktora sigurno. Najveći faktor bila je tadašnja moja nemoć nošenja u teškim situacijama koje bi se događale unutar tima, ali uz to bi došla i česta neobjektivna slika koju bi nam suci na domaćim natjecanjima dali i njihove povratne informacije o istom. Također, obaveze na fakultetu kao i usklađivanje fakulteta s treniranjem mi je tada zadavalo poteškoće. Mislim da se čovjek zasiti u jednom trenu pa onda i dođe više različitih okolnosti." (Antonija Pažin, 18.04.2016.)

"Prestala sam trenirati zbog fakulteta." (NN, 24.04.2016.)

"Odustala sam 2014. g. kada sam se preselila. Mislim da nije to ključan razlog, čak niti završetak faksa, već raspad grupe, nije više bilo motiviranosti za dalje. Svi su odustali i nije više imalo smisla." (Lucija Zadelj, 23.04.2016.)

"Prestala sam plivati jer nisam više imala motivaciju za treniranje. Situacija u sinkru u Hrvatskoj mi je previše odbojna da bi ja ponovo ušla u vodu i dopustila nekim ljudima da mi ponovo sude. A još jedan dodatan pod-razlog bio je taj što je većina mojih suplivačica također prestala trenirati." (Nika Drobnjak, 23.04.2016.)

"Nakon što su sve odustale, ostale smo samo Tea i ja. Više nisam istim osjećajem trenirala, nije bilo više plivačica koje su bile tehnički dobre kao Tea i ja, te sam znala da ne možemo ostvariti vrhunski rezultat. Imala sam sve više obaveza u vezi faksa koje sam stavila na prvo mjesto te više nisam htjela odvajati toliko vremena za plivanje. Polako mi je sve to gubilo smisao. Puno je faktora utjecalo, **iako ne bi nikad prestala trenirati.**" (PP, 24.04.2016.)

"Nisam više imala volje za dolaske na trening, za bilo koji oblik treniranja niti išta što je bilo povezano sa sinkro plivanjem. Razni faktori su utjecali na zasićenje. Prvenstveno atmosfera na hrvatskim natjecanjima, za koju mogu reci da me nije nimalo poticala na nastavak treniranja. Drugi razlog bio je faks, koji od mene traži u prosjeku 8 sati učenja i uz koji nisam nasla dovoljno volje da bi organizirala dan da stignem i učiti i trenirati. Osim navedenih razloga koji su prevladali, polako smo i jedna po jedna prestajale trenirati, a Nika i ja smo htjele raditi s djecom, pa smo tako ipak ostale na bazenu u drugačijem obliku." (Tena Kurjaković, 19.04.2016.)

Glavni razlozi odustajanja su loša atmosfera na domaćim natjecanjima, te pristrano i nepošteno suđenje. Nakon godina i godina podnošenja takvog načina suđenja mnoge djevojke se zasite, neke prije, neke poslije, ovisno o tome koliki je kapacitet svake osobe za nositi se sa takvim situacijama. U to treba uračunati i fakultetske obaveze, te život van bazena, budući da i dalje pričamo o sportu na amaterskoj razini, neovisno o količini treninga. Djevojke se više posvećuju učenju, zanatima i poslovima od kojih će u budućnosti živjeti te sport postaje hobi i smanjuju se sati treninga. Također treba spomenuti i međusobnu motivaciju. Mnoge su članice našeg tima prestale trenirati kada su vidjele da i druge članice odustaju jer više nisu vidjela smisla u tome da treniraju van/mimo svoje grupe, posebice kao članice nove grupe.

3 ZAKLJUČAK

Proučavati razvoj grupe i grupne dinamike kroz primjer sportskog tima izrazito je zanimljivo područje pošto su članovi u izrazitoj fizičkoj i emocionalnoj interakciji. Svaki sportski tim koji je postigao kvalitetnu integraciju i asimilaciju svih članova najčešće je tim koji je napravio i neke značajne rezultate ili pomake u vlastitom sportu. Kao što se vidi iz podataka istraživanja ispitani tim prošao je tri faze grupnog procesa i u svakoj fazi doživio promjene i dinamiku koja se poklapa sa teorijom, dapače mogli bismo ga nazvati knjiškim slučajem. Meni kao istraživaču bilo je vrlo zanimljivo promatrati kako se svi događaji, razmirice i turbulencije koje smo proživjele kao tim i za koje smo bile uvjerenе da su unikatne zapravo uklapaju u teoriju razvoja grupe i grupne dinamike. Zapravo smo, sada kada gledam s odmakom, prolazile sve što i svaki drugi dugovječniji sportski tim, ali na nama svojstven način. Iako sam bila uvjerenа kako koreografija i njena izvedba najviše ovise o međusobnim odnosima članica tima dobiveni rezultati porušili su tu tezu i dokazali kako je u sinkroniziranom plivanju uvježbanost i broj ponavljanja presudan faktor u izvedbi koreografije. Sukladno tome najbolja izvedba pripisuje se zadnjoj sezoni 2014. g., 2 godine nakon što je osmišljena. Ti rezultati su sasvim logični i razumni budući da se u 2 godine svaki sportaš razvije i napreduje a s time i njegova izvedba. No treba napomenuti kako u ovom slučaju sezona s najboljom izvedbom nije i sezona u kojoj smo mi doživjele vrhunac kao tim. Tom sezonom je jednoglasno proglašena 2012. godina, čak kada se u nju uračuna i debakl na državnom prvenstvu. Smatram da to samo dokazuje kako vrlo bliski i povezani timovi čak i najgore periode mogu proživjeti na lijep način te ih to samo još više poveže i ojača. To je zasigurno bio slučaj za ispitani tim.

Moj tim, koji je fokus ovoga rada, postigao je zadovoljavajuće rezultate na domaćim natjecanjima, ali nikada ono što je bio zajednički cilj (zlatna medalja na državnom prvenstvu). Ipak postigli smo nešto značajnije, promovirali smo naš sport i našu zemlju na vrlo jakim međunarodnim natjecanjima na koje inače ne izlaze klubovi već reprezentacije. Također smo dokazale da usprkos lošim uvjetima i negativnoj okolini tim može preživjeti dokle god je povezan zajedničkim ciljem i međusobnom tolerancijom i podrškom. Bile smo i ostale jedan od najdugovječnijih seniorskih timova u sinkroniziranom plivanju u Hrvatskoj. Iako danas više ne postojimo kao sportski tim i dalje smo grupa: grupa prijateljica koja se druži i zajedno radi na bazenu. Svih sedam plivačica ostalo je u doticaju sa sportom, od toga 5 radi u klubu HAKSP Mladost dok 2 rade u drugim klubovima radi preseljenja. Tako da i dalje postojimo kao tim, ali smo trenutno u novo nastaloj fazi grupnog procesa: život grupe nakon grupe.

4 POPIS LITERATURE

BEAUCHAMP, Mark R. i Mark A. EYS, ur. 2014. *Group Dynamics in Exercise and Sport Psychology*. New York: Routledge.

BESPALOV, Boris I. i Sergey V. LEONOV. 2012. Characteristics of silent counting synchronizes swimmers. *Psychology in Russia: State of Art*: 498 – 510

BEZIĆ, Živan. 1975. Fenomen grupa. *Crkva u svijetu Vol. 10 No. 4*: 314 - 327

GRIČAR, Iva, Gordana FURJAN – MANDIĆ i Nikolina SKENDER. 2006. Prijedlog razvoja sinkroniziranog plivanja u Hrvatskoj. *Zbornik radova 17. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske*: 284 - 287.

MARTINOVIĆ, Dubravka i Renata BARIĆ. 2012. Kohezivnost u ekipnom sportu – važan faktor sportske pripreme. *Zbornik radova 10. godišnje međunarodne konferencije 'Kondicijska priprema sportaša'*: 132 – 135.

SKENDER, Nikolina, Nada GRČIĆ – ZUBČEVIĆ i Iva GRIČAR. 2009. Programme of synchronized swimming during school vacation. *Proceedings of the International Conference Managing free time with sports and recreation*: 243 - 249.

SKENDER, Nikolina, Nada GRČIĆ – ZUBČEVIĆ i Iva GRIČAR. 2009. Utjecaj nekih specifičnih testova na uspješnost izvoženja figura u sinkroniziranom plivanju. *Zbornik radova 20. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske*: 190 – 195.

SYDNOR, Synthia. 2014. A History of Synchronized Swimming. *Body Politics 2, Heft 3, S.*: 21 – 38

THEBERGE, Nancy. 1995. Gender, Sport, and the Construction of Community: A Case Study From Women's Ice Hokey. *Sociology of Sport Journal 12*: 389 – 402

ZAGREBAČKI SINKRO KLUB. 2009. "Sinkronizirano plivanje". *Rekreacija.hr*.

<http://www.rekreacija.hr/clanci/sinkronizirano-plivanje> (pristup 03.05.2016.)

ZAGREBAČKI SINKRO KLUB. 2009. "Teorija sinkroniziranog plivanja". *Rekreacija.hr*.

<http://www.rekreacija.hr/clanci/teorija-sinkroniziranog-plivanja> (pristup 03.05.2016.)

POPIS KAZIVAČA

Antonija Pažin, 22 godine, studentica, Zagreb.

NN, 21 godina, studentica, Zadar.

Lucija Zadelj, 26 godina, psiholog, Zagreb.

Nika Drobnjak, 22 godine, studentica, Zagreb.

Tena Kurjaković, 23 godine, studentica, Zagreb.

PP, 21 godina, studentica, Zagreb.

5 SAŽETAK RADA

Hrvatski akademski klub sinkroniziranog plivanja Mladost: antropološko istraživanje grupne dinamike

Ovaj rad proučava jedan tim sinkroniziranih plivačica kroz sferu razvoja grupe i grupne dinamike. Glavni fokus je pronaći povezanost između međusobnih odnosa članica tima i izvedbe koreografije te koliko je dobar odnos bitan za kvalitetnu izvedbu.

Ključne riječi: sinkronizirano plivanje, grupa, dinamika, koreografija, izvedba

Croatian Academic club of synchronized swimming Mladost: anthropological research of group dynamics

This paper examines one team of synchronized swimmers through the sphere of group development and group dynamics. The main focus is to find the link between group member interrelations and choreography performance. It examines how much do good interrelationships affect team's performance and execution.

Key words: synchronizes swimming, group, dynmaics, choreography, execution